

สยามรัฐออนไลน์ : การศึกษา

วันพุธที่ 19 พฤศจิกายน 2568

ตัวแทนคนใช้ AI

รองศาสตราจารย์ ดร.สุขุม เฉลยทรัพย์
ที่ปรึกษาอธิการบดีมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ตัวตนคนใช้ AI

รศ.ดร.สุขุม เฉลยทรัพย์
ที่ปรึกษาอธิการบดีมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์หรือ AI กำลังแทรกซึมเข้ามาสู่ชีวิตและการทำงานของเรอย่างรวดเร็วและลึกซึ้งเกินกว่าที่เคยคาดการณ์ AI ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือช่วยงานอีกต่อไป แต่ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งที่ฝังแน่นในทุกกระบวนการของสถาบันการศึกษา ห้องสมุด และแวดวงวิชาการ สิ่งนี้นำไปสู่คำถามสำคัญว่า "ผู้ที่ใช้ AI คือใคร" และ "อัตลักษณ์ของผู้ใช้เหล่านี้ถูกกำหนดโดยปัจจัยใด"

เพื่อตอบคำถามข้างต้น มหาวิทยาลัยสวนดุสิตร่วมกับบริษัท iGroup (Asia Pacific) Limited และบริษัท ภูเก็ตโปรโมชัน แอนด์ เซอร์วิส จำกัด จัดงานสัมมนาวิชาการ "AI Roadmap for Libraries and Research" เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และติดตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในหลากหลายมิติ ทั้งการประยุกต์ใช้ Knowledge Management การบริหารจัดการห้องสมุดด้วย AI การใช้ AI ในงานวิจัย รวมถึงแนวปฏิบัติที่เหมาะสมต่อจริยธรรมทางวิชาการ งานสัมมนาจะจัดขึ้นในวันศุกร์ที่ 21 พฤศจิกายน 2568 ณ อาคารรักตะกนิษฐ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

"ตัวตนของผู้ใช้ AI" ที่นำเสนอในงานสัมมนาวิชาการนี้ มองผู้ใช้เป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มอาจารย์ กลุ่มบรรณารักษ์และนักสารสนเทศ และกลุ่มนักวิจัย ซึ่งแต่ละกลุ่มแสดงให้เห็นถึงภาพของผู้ใช้ AI ใน 4 บทบาทหลักที่แต่ละกลุ่มจะมีบทบาทหรือหน้าที่และความรับผิดชอบที่ต่างกัน แต่ทุกบทบาทมีเป้าหมายร่วมกันคือ การนำเทคโนโลยีนี้ไปใช้อย่างมีความรับผิดชอบ มีความโปร่งใส คำนึงถึงความเป็นส่วนตัว ความเสมอภาค ความปลอดภัยของข้อมูล และความซื่อสัตย์ทางวิชาการ โดยทุกคนต้องตระหนักว่า AI อาจมีอคติ คาดเดาผิด หรือสร้างผลลัพธ์ที่ตรวจสอบไม่ได้ ผู้ใช้ต้องรู้เท่าทัน AI เพื่อป้องกันไม่ให้ AI กลายเป็นภัยคุกคามแทนคุณค่าและประโยชน์ที่จะได้รับ

กลุ่มแรก 'ผู้บริหาร' ผู้มีหน้าที่กำหนดทิศทาง ออกแบบนโยบาย และบริหารความ

เสี่ยงขององค์กรในยุคที่ AI กลายเป็นกลไกสำคัญของการตัดสินใจ ผู้บริหารใช้ AI เพื่อความสะดวก ใช้เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลในระดับองค์กรรวมทั้งระบบ Dashboard เชิงพยากรณ์ไปจนถึงทะเบียนความเสี่ยงของ AI ตามกรอบ NIST AI Risk Management Framework ตลอดจนยึดถือหลัก OECD AI Principles ที่เน้นความปลอดภัย ความโปร่งใส และความรับผิดชอบ โดยทั้งหมดนี้ทำให้ผู้บริหารต้องปรับตัวและพัฒนาทักษะใหม่ที่มีมากกว่าเดิม ทั้งความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยี ผลกระทบของเทคโนโลยี และรู้จักอนุรักษ์ความเสมอภาคและสิทธิผู้ใช้ในเวลาเดียวกัน

กลุ่มที่สอง 'อาจารย์' ต้องรับมือกับ AI ในฐานะเครื่องมือเสริมพลังด้านการเรียนรู้ ใช้ AI เพื่อสร้างบทเรียน ร่างข้อสอบหรือให้ฟีดแบ็กแก่ผู้เรียนตามแนวทางของ UNESCO ทำให้บทบาทของผู้อสอนต้องเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด อาจารย์เป็นทั้งผู้ถ่ายทอดเนื้อหา วางกรอบการใช้ AI สำหรับนักศึกษาให้เหมาะสม รู้เท่าทันอคติของข้อมูลที่เครื่องมือเหล่านี้สร้างขึ้น และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย เท่าเทียม และเคารพสิทธิความเป็นส่วนตัว นอกจากนี้ อาจารย์ต้องเสริมความรู้ด้าน AI Literacy แก่ผู้เรียน เพื่อให้สามารถคิดวิเคราะห์ผลลัพธ์ที่ได้จาก AI และใช้เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ โดยตระหนักว่า AI ไม่ใช่สิ่งแทนความรับผิดชอบหรือความพยายามของมนุษย์

ขณะเดียวกัน 'บรรณารักษ์และนักสารสนเทศ' ต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลงอย่างเข้มข้นที่สุด เพราะ AI เข้ามาอยู่ในหัวใจของงานสืบค้นข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นการแปล การสรุป หรือการแนะนำทรัพยากร แม้ระบบสรุปอัตโนมัติและ Chatbot จะช่วยให้บริการรวดเร็วขึ้น แต่ก็เพิ่มภาระเรื่องความถูกต้องและความปลอดภัยของข้อมูลมากขึ้นด้วย IFLA และ ARL ชี้ว่าบรรณารักษ์ยุคใหม่ต้องเป็น "ผู้นำด้าน AI Literacy" ไม่ใช่แค่ผู้จัดการฐานข้อมูล แต่ต้องเป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา อาจารย์ และนักวิจัยเกี่ยวกับการใช้ AI อย่างรอบคอบ พร้อมทั้งออกแบบบริการและหลักสูตรสืบค้นข้อมูลที่สอดคล้องกับโลกของ GenAI

ซึ่งข้อมูลเคลื่อนไหวรวดเร็วและผันผวนมากกว่าที่ผ่านมา

กลุ่มสุดท้าย 'นักวิจัย' เป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ซึ่ง AI มีศักยภาพมากที่สุดและมีข้อจำกัดมากที่สุด เพราะต้องการใช้เครื่องมือด้านการประมวลผลภาษาธรรมชาติ (NLP - Natural Language Processing) สถิติ หรือระบบสร้างข้อความเพื่อช่วยให้ทำงานได้รวดเร็วและแม่นยำขึ้น แต่ก็เปิดช่องให้เกิดความเสี่ยงด้านจริยธรรมและความโปร่งใสมากมาย ด้วยเหตุนี้ COPE (The Committee on Publication Ethics) รวมถึง NIH (National Institutes of Health) และ NSF (National Science Foundation) จึงกำหนดแนวปฏิบัติอย่างเข้มงวด เช่น ห้ามใช้ AI เป็นผู้แต่ง ห้ามใช้ GenAI ในกระบวนการ Peer Review และต้องเปิดเผยการใช้ AI ในบทความอย่างชัดเจนเพื่อรักษามาตรฐานวิชาการ นักวิจัยต้องเป็นผู้ที่ใช้ AI อย่างระมัดระวังมากที่สุด เพราะความผิดพลาดเพียงเล็กน้อยจะนำไปสู่ความเสียหายทั้งต่อความน่าเชื่อถือส่วนบุคคลและต่อคุณธรรมของระบบวิจัย

"ตัวตนคนใช้ AI เชื่อมโยงกับความเข้าใจ ความรับผิดชอบ และความตั้งใจที่จะใช้เทคโนโลยี AI เพื่อสร้างประโยชน์ให้ส่วนรวม โลกกำลังเดินหน้าไปไกล AI ยังคงพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง สิ่งสำคัญไม่ใช่เพียงการตามให้ทันเทคโนโลยี แต่คือการรู้จักกำกับตนเองในการใช้ AI ให้ถูกต้อง ระมัดระวัง มีสติ เที่ยงธรรม และสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่นนี้ทุกคนก็จะอยู่ร่วมกับ AI ได้อย่างสร้างสรรค์ มีพลังร่วมกันขับเคลื่อนคุณภาพงานวิจัย การเรียนรู้ และการบริการอย่างก้าวกระโดด พร้อมผลักดันสังคมการศึกษาให้ก้าวไปสู่ออนาคตที่มีคุณภาพและจริยธรรมอย่างยั่งยืน ท่านผู้อ่านคิดเห็นประการใดบ้าง สะท้อนสู่กันฟังด้วยครับ...

ตัวตนคนใช้ AI

AI Users' Identities

รองศาสตราจารย์
ดร.สุขุม เฉลยทรัพย์

ประธานที่ปรึกษาอธิการบดี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

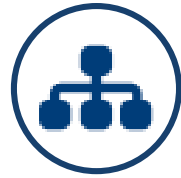

อาคารรักตะกนิษฐ | ศุกร์ที่ 21 พฤศจิกายน 2568 | 13.30-13.45 น.

4

กลุ่มเป้าหมาย
และโจทย์หลัก

**4 Target Groups
& Main Tasks**

ผู้บริหาร (Administrators)

นโยบาย/ธรรมาภิบาลข้อมูล
ระบบบริหารความเสี่ยงของ AI
จัดสรรงบประมาณ และพัฒนา
ทักษะบุคลากร
(NIST AI RMF & OECD AI
Principles)

อาจารย์ (Faculty)

ออกแบบการเรียนรู้
สร้าง Rubrics
และ AI Literacy
(UNESCO & EDUCAUSE)

บรรณารักษ์ นักสารสนเทศ (Librarians/ Info Pros)

พัฒนาบริการ สืบค้น-สรุป-แปล
ด้วย AI และ AI Literacy
(IFLA & ARL)

นักวิจัย (Researchers)

วิจัย (สืบค้น วิเคราะห์ เขียน)
เปิดเผยการใช้ AI และตระหนักถึง
ข้อห้ามการพิจารณาขอทุน/เขียน
บทความ
(NIH/NSF & COPE)

ประเภทของ AI

จำแนกตามการใช้งาน (Types of AI by Use)

ผู้บริหาร (Executives)

- **Decision/Policy Support AI:**
Dashboard เชิงพยากรณ์ & Risk Registers
ทะเบียนจัดการความเสี่ยง (NIST AI RMF)
- **Communication/Automation AI:**
สรุปประชุม/ผู้ช่วยงานเอกสาร (EDUCAUSE)

อาจารย์ (Faculty)

- **Generative AI for Teaching & Assessment:**
สร้างเนื้อหา/ข้อสอบ/ฟีดแบ็ก (UNESCO)
- **Learning Analytics:**
วิเคราะห์การเรียนรู้รายบุคคล ตามนโยบายมหาวิทยาลัย (JISC)

บรรณารักษ์/นักสารสนเทศ (Librarians/Info Pros)

- **Information Retrieval & Summarization AI:**
Tagging/สรุป/แนะนำทรัพยากร (IFLA)
- **Service Chatbots & Workflow Automation:**
หลักคุ้มครองข้อมูล (ARL Principles)

นักวิจัย (Researchers)

- **NLP/Code/Stats AI:**
สำหรับวิเคราะห์-จำลอง-ทำซ้ำได้ พร้อมแนวทางการเปิดเผยการใช้ AI ในต้นฉบับ (ScienceDirect)

แนวทางการใช้ (Roadmap เชิงปฏิบัติ)

1 ตั้งหลักการและนโยบายสถาบัน

Governance, Risk, Measurement
และ "Secure-by-design" (OECD & NIST AI RMF)

3 บุรณการบทบาทห้องสมุด

หลักสูตรสืบค้นยุค GenAI, อบรมบุคลากร
(IFLA & ARL Guiding Principles)

5 ข้อห้าม/ข้อควรระวัง (ทุน/พีร์รีวิว)

ห้ามใช้ GenAI ใน Peer Review
และ ห้ามอัปโหลดเนื้อหาเสนอทุน (NSF)

2 กำหนดขอบเขตการใช้ GenAI

กำหนด Use Cases ข้อจำกัด การคุ้มครองผู้เรียน
และความเสมอภาคการเข้าถึง (UNESCO)

4 มาตรการความโปร่งใส (งานวิจัย)

คำชี้แจงผู้แต่ง และนโยบายสำนักพิมพ์
การเปิดเผยการใช้ AI (COPE)

6 การติดตามผลและการสื่อสาร

การใช้ผลสำรวจ/รายงาน และการติดตาม
ความพร้อม (Clarivate & ARL Polls)

ค่านิยมหลัก (Core Values)

ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ
ความเสมอภาค ความเป็นส่วนตัว
และสิทธิผู้ใช้ (IFLA)

ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม (Engaged Leadership)

ห้องสมุดและอาจารย์เป็น "Frontline"
ความคาดหวังและพฤติกรรมการใช้ AI
(Library Journal)

การบริหารความเสี่ยง (Risk Management)

อคติข้อมูล อธิบายได้/ตรวจสอบได้
ความปลอดภัยไซเบอร์ และการรั่วไหล
ของข้อมูล

จริยธรรม และ ภาวะผู้นำ (Ethics & Leadership)

กติกาในระบบทุน/พีร์รีวิว (Grant/Peer Review Rules)

ปฏิบัติตามข้อห้าม คุ้มครองความลับ
และความยุติธรรม (NIH & NSF /
Office of Science Policy)

ความซื่อสัตย์ทางวิชาการ (Academic Integrity)

ห้ามใช้ AI เป็นผู้แต่ง เปิดเผยและรับผิดชอบ
ผลลัพธ์ (COPE) ศักขานโยบายวารสาร/
สำนักพิมพ์ (ScienceDirect)

แหล่งอ้างอิง (References)

 UNESCO: Guidance for Generative AI in Education and Research.	
 NIST: AI Risk Management Framework + GenAI Profile.	
 OECD: AI Principles.	 COPE: Authorship and AI tools—position statement.
 IFLA: Statement on Libraries and AI.	 NIH/NSF ข้อห้ามการใช้ GenAI ใน Peer Review / ข้อกำหนดการเปิดเผย
 ARL: Research Libraries Guiding Principles for AI.	
 EDUCAUSE: Action Plan—AI Policies & Guidelines.	 ScienceDirect
	 Clarivate: Pulse of the Library แนวโน้มและความพร้อม ของห้องสมุด
	 JISC : Joint Information System Committee